

Inledning

Den samlade vetenskapen förklarar att livet på jorden är hotat. Världen brinner och politiker och medborgare - vi alla måste inse allvaret, se framåt och sätta planeten i centrum.

Klimatförändringarna och hoten mot djur, växter och oss själva har accelererat. Det är hög tid att lägga ideologier åt sidan och kroka arm - över alla politiska gränser, trosbekännelser och språkbarriärer.

Klimatalliansen lyssnar på vetenskapen. Vårt mål är att samla alla goda krafter bland politiska partier och klimatrörelser som värnar om planeten - människans och alla andra arters hem. En allians för klimatet!

Hot och möjligheter

Forskare varnar för att missväxt och andra effekter orsakade av klimatförändringar kan leda till internationella konflikter och krig om begränsade resurser. Det kan skapa flyktingströmmar av en omfattning vi ännu inte sett. Våra samhällen är sårbara och sköra inför pandemier, krig och andra klimatkatastrofer, men vi kan göra samhället mer robust. Att värna om planeten är centralt även för landets och världens säkerhet.

Utformningen av världens politiska och ekonomiska system förmår idag inte säkra en långsiktig hållbarhet. Industrialism och marknadsekonomi frigör förvisso krafter som skapar ett betydande välstånd för många, men marknaden ger ingen röst åt naturen, inte heller åt framtida generationer. Kostnaderna för föroreningar, global uppvärmning, förlusten av biologisk mångfald genom artutrotning och utarmningen av ekosystem skjuts på framtida samhällen och medborgare.

Vi vet redan idag att många av målen för FN:s Agenda 2030 inte kommer att nås. För att undvika en accelererande klimatkatastrof och kollaps för livsviktiga ekosystem krävs mod, djupgående reformer, nytänkande och ett tätt samarbete mellan olika samhällsnivåer och sektorer.

Behovet av långsiktighet i politiken, i samhällets styrning och beredskap har aldrig varit större. Ett ledarskap stort nog att hantera problem och risker, som snabbt kan utvecklas till svåra kriser är mer efterlängtad än någonsin.

Klimatkatastrofen är mänsklighetens svåraste utmaning. Kunskapen om jordens uppvärmning är omfattande. Vi vet vad som behöver göras. Vi har insikterna och mycket av den teknik som krävs. Omställningen kommer att kosta – i form av finansiella resurser, ändrad livsstil och nya konsumtionsvanor. Men kostnaderna och påfrestningarna av att inte ställa om är mångdubbelt större. Omställningen är inget val. Den är en nödvändighet.

Från förståelse till förändring

Det är hög tid att reformera systemen! De små justeringar som de nationella politiska ledarskapen hittills har genomfört räcker inte alls. Det måste ersättas med stora förändringar av målbild i finanssektorn, energiproduktionen, industrin, transportsektorn, byggandet och jord- och skogsbruket. Dessa genomgripande förändringar är absolut nödvändiga om världen skall ha en chans att nå målet om nollutsläpp före år 2050.

Utmaningen är att i tid åstadkomma den stora utsläppsminskning som krävs. Parisavtalet var ett steg i rätt riktning. Men världen går för långsamt fram. Med de utsläppsminskningar som hittills beslutats riskerar vi enligt IPCC en uppvärmning på minst 3,5 grader vid seklets slut. Vi står inför risken att den mänskliga civilisationen, så som vi känner den, kollapsar.

FN:s klimatpanel, IPCC, understryker i sin senaste rapport att mänskligheten nu har extremt kort tid på sig på sig för att kunna uppfylla Parisavtalet. Det slår fast att den globala temperaturökningen ska hållas väl under två grader och att man ska sträva efter att begränsa den till en och en halv grad. Även det målet är en kompromiss, ett försök att sätta ett "realistiskt" mål. En realism som kan ifrågasättas med tanke på de väderkatastrofer som redan drabbar världen när uppvärmningen nu bara är 1,1o C. Om vi i Sverige tillåter oss att följa samma utsläppsbana som hittills är vårt utsläppskonto tomt vid nästa mandatperiods slut år 2026.

Om konsumtionens påverkan inkluderas blir kraven på Sverige ännu hårdare. En stor del av de konsumtionsbaserade utsläppen sker i andra länder av produkter som vi konsumerar i vårt land. Men Sverige är gynnat med en stor del vattenkraft och en välutbildad befolkning, och borde ha jämförelsevis lätt att dra ner vårt fossilberoende. Vi borde därför av solidariska skäl gå före andra länder i omställning av vår ekonomi.

Samordnade internationella insatser är helt nödvändiga och en proaktiv EU-politik måste ges allt stöd. Samtidigt har varje land ett ansvar att svara upp mot Parisavtalets krav och genom innovativa åtgärder föregå som ett gott exempel för resten av världen.

Acceptera verkligheten, inse att människan är en del av naturen och tala klarspråk

Sveriges klimatmål ansågs vara bland de mest framsynta i världen när de klubbades. Men den senaste forskningen visar att ambitionsnivån inte räcker till. Problemet är dubbelt eftersom de åtgärder som politiken hittills vidtagit för att möta klimatlagens mål inte räcker.

Paradoxen är att både regeringen och flertalet politiska partier förklarar att klimatförändringen måste betraktas som ett nödläge, dock utan att vidta åtgärder

som svarar upp mot nödläget. Bara 10 procent av Coronastöden nyttjades för att bidra till omställning enligt Klimatpolitiska rådets rapport.

Statsförvaltningen bör organiseras med klimat och planetens välbefinnande i fokus

Kortsiktigt begränsat ekonomiskt fokus måste brytas till förmån för en organisation grundad på systemsyn och helhetstänkande. Formella hinder måste undanröjas för att möjliggöra historiskt stora investeringar i klimatomställningen. Det finanspolitiska ramverket måste förändras. I Statsrådsberedningen bör en kvalificerad grupp inrättas, som under statsministerns ledning organiserar och samordnar regeringens insatser.

Klimatomställningen måste påbörjas omgående och ske snabbt

Att acceptera verkligheten, tala klarspråk och inse att människan är en del av naturen är utgångspunkter för Klimatalliansens inställning till svensk politik för en bättre värld. Detta innebär:

A. Att klimatnödläge utlyses

Regeringen beslutar att alla departement och myndigheter ska samarbeta med högsta prioritet på att verkligen uppnå nollutsläpp. De stora ödesfrågorna kan bara lösas om politik och förvaltning frigörs från dagens "stuprörsmodeller" och utpräglade kortsiktighet. Det gäller även forskning och högre utbildning.

B. En ekonomi inom planetens gränser

För att utveckla en ekonomi inom planetens gränser måste vi sätta strikta begränsningar för vår belastning på planeten. Större fokus måste läggas på att begränsa de drivkrafter i samhället som leder till överutnyttjande av planeten. Samhällets fixering vid ekonomisk tillväxt, mätt som ökning av BNP, måste ge plats för en utveckling där välfärd och välbefinnande står i centrum och anpassas efter vår befolkningsmässiga andel av jordens samlade resurser.

En ekonomi inom planetens gränser innebär:

1. Upprätthålla välfungerande ekosystemen och de livsuppehållande tjänster som de tillhandahåller.
2. Utvinna förnyelsebara resurser i en takt som inte överstiger den takt med vilken de reproduceras.
3. Inte förbruka fossila bränslen och utvinna mineraler snabbare än att de kan ersättas genom utveckling av förnyelsebara alternativ.
4. Inte släppa ut växthusgaser och avfall i högre takt än att de med säkerhet kan omhändertas av ekosystemen.

Våra 15 politiska krav

1. Skärpa klimatmålen

- Skärp klimatmålen väsentligt och komplettera med en nationell koldioxidbudget som bryts ner på regional och kommunal nivå. Sverige ska nå netto nollutsläpp senast i tidsspannet 2035 - 2040. Det innebär en reduktion av växthusgaserna med mer än 10 procent årligen.
- Kvarvarande koldioxidbudget för att nå Parisavtalet används till att etablera långsiktiga fossilfria samhällsnyttor.
- Biogena koldioxidutsläpp och markläckage av metan, lustgas och koldioxid ska jämföras med fossila utsläpp samt ingå i nationell utsläppsstatistik men särredovisas.
- Uppdatera klimatramverket.

2. Stödja en internationell konvention mot brott mot Naturen

- Stöd aktivt förslaget om ekocid som internationellt brott inom Romstadgan för Internationella brottsmålsdomstolen. Regeringen bör lägga detta som ett tillägg till utredningen om kriminalisering av brott mot mänskligheten (Dir. 2021:87)

3. Bryta kortsiktigheten i ekonomin och nyttja kapaciteten i finansmarknaderna

- Ändra bestämmelserna i Aktiebolagslagen så att styrelse och VD har personligt ansvar för bolagets påverkan på miljö och klimat och affärsetiska risker, samt ta bort kravet på maximal långsiktig avkastning.
- Stärk ägaransvaret så att ägare av alla typer av verksamheter kan ställas till svar för hur deras tillgångar påverkar människors och planetens välbefinnande.
- Beskatta kortsiktiga vinster väsentligt hårdare än kapital som investerats långsiktigt.
- Förbjud bonusar inom företagsamheten som är knutna till börskursen.
- Redovisning av investeringar och utlåning till fossila ändamål bör vara obligatoriskt för finanssektorn. Efter år 2030 bör sådan utlåning inte vara tillåten.
- Införa klimatbalansräkning för alla finansiella produkter på marknaden både i relation till investeringar och utlåning.

- Stoppa pensionsfondernas och försäkringsbolagens finansiering av utvinning och framställning av fossila produkter. Styr i stället dessa pengar till hållbara investeringar.
- Etablera och finansiera en klimat-bank som underlättar såväl offentliga som privata investeringar i ny teknik, nya produkter och i en resurseffektiv produktion.
- Låt Riksbanken skapa alla pengar som cirkulerar. Nu skapas 98 % av alla pengar av affärsbankerna och endast 2 % av Riksbanken i form av sedlar och mynt. När bankerna beviljar krediter uppstår nya pengar i form av skulder med ränta. Tillsammans skapar alla krediter ett skuldberg som bara kan betalas om ekonomin som helhet växer. Om Riksbanken skapar pengarna kan de istället gå till stadsbudgeten eller delas ut till medborgarna utan att belastas med ränta.
- Minska lånebaserad konsumtion genom till exempel maxränta på blacolån och kreditkort som då gör sådana krediter olönsamma för branschen.

4. Mäta rätt saker

- Överge BNP som utvecklingsmått och börja mäta samhällsutvecklingen på nya sätt. Låt kvalitativa mål kring välfärd och välbefinnande vara styrande – såsom god hälsa, rättvis fördelning, jämställdhet, friska ekosystem och stabilt klimat. Det finns flera modeller i olika länder att inspireras av. Den svenska regeringens 15 alternativa mätetal från 2017 är en början på att övergå till andra mått på utveckling.
- Samverka med "The Wellbeing Economy Alliance" där Nya Zeeland, Skottland, Wales, Island och Finland har bildat en grupp som strävar efter att hitta alternativa utvecklingsmått och vägar framåt i omställningsarbetet.

5. Minska energianvändningen och påskynda elektrifieringen

- Ge kraftfullt stöd till och inför åtgärder för minskad energianvändning och för energieffektiviseringar på alla plan.
- Öka produktionen av både sol- och vindkraftsbaserad el. Rikta särskilt fokus på havsbaserad kraft. Planeringsramen för vindkraft bör sättas till minst 150 TWh.
- Effektivisera tillståndsprocesserna, samtidigt som viktiga naturvärden skyddas och Århuskonventionen och miljöbalkens talerätt ej inskränks.
- Öka takten i utbyggnaden av kraftnäten och ge statligt stöd till nya metoder för lagring av kraft och effekt, exempelvis batterier och nätlagring.
- Elektrifieringen av fordonsflottan ska påskyndas. Men eftersom även tillverkning av batterier har stor belastning på planeten måste fordonsflottan minska. Fortsatt ständig ökning av transporter kan inte ske inom planetens gränser även om fossildrivna förbränningsmotorer byts ut mot elmotorer.

- Sänd tydliga signaler till marknaden för att påskynda den omställning som pågår genom att inför kraftiga stegvisa ekonomiska styrmedel för att fasa ut förbränningsmotorer och fossila bränslen inom de ramar som EU-direktiven tillåter.
- Ökad inblandning av hållbara biodrivmedel krävs under en övergångsperiod. Skogliga biodrivmedel får endast ha sin bas i skogsindustrins restprodukter, med hänsyn till skogsekosystemets roll i kolbalansen.
- Järnvägsnätet ska rustas upp och byggas ut.
- Framställ fossilfri vätgas i stor skala för lagring och produktion av el.
- Öka takten i utbyggnaden av laddstolpar och annan infrastruktur för elektrifiering av fordonstrafiken.
- Öka skatteavdraget vid investeringar i solpaneler och ändra regelverket som begränsar mikroproducenters produktionsvolym.
- Låt delar av skatteintäkterna från vindkraftsproduktion tillfalla berörda kommuner, samt låt skatter från andra råvaruproducerande verksamheter tillfall platsen där de produceras.

6. Öka antalet kolsänkor och skydda biologisk mångfald

- Öka kollagret i skog och mark genom att göra kalhyggesfria metoder och varsammare markberedning till den dominerande formen av skogsbruk.
- Premiera skogsfastigheter som senarelägger avverkningsarna för att öka skogens roll som kolsänka/kollager.
- Utforma incitament för mer byggande i trä och större andel långlivade träprodukter från skogsråvaran.
- Återvät och bevara våtmarker. Förbjud brytning av torv.
- Skogar med stort kollager och hög biologisk mångfald såsom fjällnära skogar eller kontinuitetsskogar äldre än 150 respektive 120 år (norr respektive söder om Limes Norrlandicus) ska ej skogsbrukas.
- Västerhavets och Östersjöns ålgräsängar ska skyddas från muddringsaktivitet eller fysisk exploatering.
- Värna djurhållning på naturbetesmarker med hög biologisk mångfald.

7. Utnyttja nya tekniker

- Teknikutveckling och tekniksprång kan göra stora bidrag till omställningen, men det finns inte tid att basera omställningen på förhoppningar om framtida tekniska lösningar.

- Användning av nya teknik måste underställas människors och planetens välbefinnande. Användningen av ny teknik måste ske så att rekyleffekterna inte ökar den totala belastningen på planeten.
- Samverka med ny teknik som AI, nanoteknik, bioteknik och kognitiv teknologi för att utveckla nya sätt att möta människors behov. Policyramverk behövs för att styra utvecklingen av dessa omvälvande teknologier på ett positivt sätt för samhället.
- Se till att i förväg skapa utbildningar för de nya yrken som skapas i omställningen. Här kan arbetsmarknadsutbildningar vara en god möjlighet för individer och samhälle.

8. Minska konsumtionens klimatpåverkan med ekonomiska styrmedel

- Utforma den ekonomiska politiken så att den i högre utsträckning gynnar lokala företag och företag som har andra mål och värden än expansion och vinstmaximering.
- Genomför snabbt en skattereform med fokus på minskning av utsläppen av växthusgaser. Till exempel sänkta skatter på arbete och ökad beskattning på kapitalinkomster, konsumtion, samt uttag från naturen.
- Slopas skatteundantag för fossila bränslen.
- Låt intäkterna från lantbrukets dieselskatt återgå till näringen i form av stöd för ett jordbruk som bidrar till kolinlagring och gynnar biologisk mångfald.
- Balansera negativa effekter för en rättvis omställning med insatser till dem som drabbas av strukturförändringarna.
- Höj flygskatten kraftigt, så att flyget betalar sina verkliga kostnader, och återbetala enligt modellen "avgift och utdelning", dvs lika mycket till alla. Med den modellen får den stora majoriteten, som flyger sällan, mer tillbaka än de betalar i flygskatt och de som flyger ofta och långt får betala mer. Likande modeller kan även införas för annan konsumtion med stor påverkan på planeten, till exempel användning av knappa mineraler.
- Inför regler som i praktiken förbjuder inrikesflyg på sträckor där motsvarande tågresa tar mindre än fyra timmar.
- Prioritera åtgärder som styr konsumtionen till sådan konsumtion som har låg påverkan på natur och klimat, till exempel avgiftsfri eller kraftigt subventionerad kollektivtrafik.

9. Driv på för ökad resurseffektivitet och en cirkulär ekonomi

- Driv på övergången från linjära till cirkulära produktions- och affärsmodeller.

- Stimuleras alla former av cirkulära materialflöden genom till exempel pant- och skattesystem, och inför begränsningar i utnyttjande av nyutvunna material.
- Inför designkrav som ökar produkters livslängd – inklusive möjligheter att reparera och uppgradera – samt underlättar möjligheterna att återanvända och återvinna ingående material.
- Den offentliga upphandlingen uppgår till ungefär 800 miljarder kronor årligen och ska systematiskt användas för att minska utsläppen och resursanvändningen.

10. Fördjupa demokratin med kunskap och engagemang

- För att Sveriges klimatomställning i en snabbt föränderlig tid ska lyckas måste demokrati och delaktighet både fördjupas och ske snabbare.
- Avsätt en "folkbildningsmiljard" för kunskapslyft om orsakerna till, drivkrafterna bakom och effekterna av vår överbelastning av planeten, samt vilka åtgärder som krävs för att skapa ett hållbart samhälle.
- Stärk skolans undervisning om relationen mellan människa och natur.
- Gymnasier och högskolor bör ha en grundkurs om klimat och biologisk mångfald som obligatorisk del i alla examina.
- Genomför stora satsningar på kompetensutveckling och vuxenutbildning som tidigt hanterar effekterna av strukturomvandlingen på arbetsmarknaden.
- Skapa Medborgarråd för starkare delaktighet och större inflytande.

11. Verka för en rättvis omställning

- Utan rättvisa kommer klimatomställningen att försvåras och försenas. De ekonomiska klyftorna behöver därför minska.
- Avsätt tillräckliga resurser för att stödja glesbygd och storstad som riskerar att påverkas negativt av omställningens effekter.
- Kompensera ökad produktivitet i ekonomin och den ökande konsumtionen som följer med kortare arbetstid för att inte öka belastningen på planeten.

12. Öka tempot i EU:s klimatomställning

- Sverige ska agera för en skärpning av EU:s politik för klimatneutralitet senast 2040 genom att införa koldioxidtullar, en skärpning av utsläppshandeln och ett omedelbart stopp för fossila subventioner inom OECD-området.
- Verka kraftfullt inom EU för ett globalt pris på koldioxid och i avvaktan på detta införa koldioxidtullar.

- Arbeta för en tredubbling av investeringarna i förnybar energi och energieffektivisering inom EU.
- Verka för en ökad beredskap för flyktingmottagande i spåren av klimat- och ekosystemkriserna.

13. Öka klimatstödet till fattiga länder

- Flerdubbla stödet till låginkomstländernas klimatomställning och anpassning inom ramen för FN:s Gröna Fond.
- Inför öronmärkt stöd till utvecklingsländer som brukar sina skogar på ett hållbart sätt eller väljer att istället skydda dem.
- Inom ramen för fattigdomsbekämpningen ska utbildning av flickor och kvinnor och tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa prioriteras.
- Underlätta för fattiga länder att ställa om genom att stryka statskulder, så att deras investeringar inte går till räntor och amorteringar. Kravet för att stryka skulderna ska vara investeringar i förnybar energi och annat som gynnar ett hållbart samhälle.

14. Minska matens klimatpåverkan

- Sätta mål för hållbar konsumtion och produktion av livsmedel, som ligger i linje med Parisavtalet.
- Halvera av Sveriges köttkonsumtion till 2030.
- En klimatskatt på kött och mjölkprodukter, som beräknas utifrån den koldioxidskatt som redan finns i Sverige. Hälften av intäkterna återförs till svenska jordbrukare, som kompensation för klimatåtgärder, såsom återställande av våtmarker, och till stöd för växtbaserad produktion. Den andra hälften används för sänkning av momsen på frukt, grönsaker, spannmål och baljväxter.
- Ekonomiska bidrag för att gynna nationella producenter av växtbaserad mat.
- Omställningsstöd för jordbrukare som ställer om till regenerativt och/eller ekologiskt jordbruk, som minimerar utsläppen av växthusgaser.

15. Fyrdubbla statliga investeringar i hållbarhet för att klara omställningen

- Stora statliga investeringar i förnybar energi och teknik som underlättar omställning, är nödvändiga för att möjliggöra den snabba klimatomställning som krävs. Dessa ofinansierade satsningar görs via lån. Statens gjorde sådana satsningar för att rädda finansmarknaden 2008 och företagen under pandemin. Nu behövs sådana satsningar för att rädda klimatet.

Det är dags att göra något nu. Det går inte längre att skjuta frågan om klimatförändringarna framför oss. Det är ett globalt existentiellt hot. Gör vi inte det kommer klimatfrågan bli överordnad ändå och då kommer det att få än större konsekvenser. Inför ett existentiellt hot måste vi agera samlad och lägga höger-vänsterskalan åt sidan.

Klimatalliansen behandlar frågan om klimatförändringarna för vad det är: en kris som håller på att övergå i katastrof.